

Taalverwerving en taalstimulering

BIJ ANDERSTALIGE KLEUTERS

In 2012 kreeg ik op school een nieuwe uitdaging: zorg in de kleuterklas. Ik was altijd juf geweest van de eerste kleuterklas. Nu moest ik vooral zorg gaan geven in de tweede en derde kleuterklas. Dat was voor mij een totaal nieuw pad om te bewandelen. Bovendien kreeg ik ook een aantal uren om ondersteuning te geven aan anderstalige nieuwkomers: een diverse groep van zeven kinderen die net in het land waren en die uit allerlei verschillende landen kwamen. **Marleen Peeters**

Anderstalige kinderen begeleiden in hun eerste stappen naar het Nederlands, vormde dan ook de grootste uitdaging binnen mijn nieuwe taak. In het begin wist ik niet hoe ik hieraan moest beginnen. Om mij te verdiepen in de materie, ben ik op zoek gegaan naar bruikbare handleidingen. Die waren helaas niet in overvloed te vinden. Ik vond in verschillende taalmethodes leuke activiteiten en spelletjes, maar geen enkele methode sloot helemaal aan bij de behoefte van deze anderstalige kleuters. Daarom ben ik gestart met het maken van eigen materialen en taaldozen. Ondertussen, vijf jaar later, werk ik nog steeds elke dag met deze zelfontworpen taaldozen en probeer ik ook andere leerkrachten hiermee te inspireren tijdens mijn vormingen.

GO4TY

Anderstalige leerlingen die pas in het land zijn, zal ik altijd eerst onderdompelen in de basiswoordenschat van de GO4ty. Dat is een theorie die gemaakt

is door het pedagogisch begeleidingsteam van het Gemeenschapsonderwijs. De GO4ty is een lijst van 40 woorden die de basis vormt waarop anderstalige kleuters verder kunnen bouwen in hun woordenschatontwikkeling. De GO4ty zet veiligheid en geborgenheid voorop als voorwaarde tot een natuurlijke taalontwikkeling. Een kind moet zich zo snel mogelijk veilig voelen. Pas dan kan het tot leren komen, en tot het leren van een nieuwe taal.

Het is de bedoeling dat de klasjuf deze 40 basiswoorden in haar klaspraktijk steeds opnieuw aan bod laat komen in de loop van de eerste drie weken. In de praktijk merkte ik dat kinderen woorden sneller oppikken als ze visueel ondersteund worden en in talige spelvormen verwerkt zitten. Daarom ben ik begonnen met het maken van een speldoos voor het aanleren en verwerven van de Go4ty woorden. Deze taaldoos is opgebouwd uit concreet materiaal, foto's, prenten, pictogrammen, collages, pic-

Over de auteur

MARLEEN PEETERS

is zorgcoördinator voor de kleuterafdeling van BSGO! Schoten en heeft jarenlange ervaring als kleuterjuf. Daarnaast is ze ook nascholer voor Thomas More en het CNO in Antwerpen.

togrammenwoordenboekje met vertalingen, praatplaten en allerlei spelen die taal uitlokken bij kinderen.

TAALDOZEN

Daarna ben ik verder aan de slag gegaan met het ontwikkelen van andere taaldozen die gericht zijn op het verwerven van de basiswoordenschat en zinsbouw bij anderstalige kinderen. Zo ontstonden er taaldozen rond thema's als het lichaam, voeding, wonen, dieren en begrippen. De taaldoos rond begrippen is erg belangrijk: anderstalige kinderen zijn vaak niet mee met de specifieke taal die bijvoorbeeld bij wiskunde aan bod komt, waardoor ze daar ook dreigen uit te vallen.

De taaldozen kunnen steeds op drie manieren ingezet worden:

- om basiswoordenschat aan te leren;
- om aan preteaching te doen, waarbij de woordenschat op voorhand aangeleerd wordt, zodat de anderstalige

kinderen daarna makkelijker mee kunnen in de klas als het thema aan bod komt;

- om als extra les- of ondersteuningsmateriaal te gebruiken in de klas.

VIERTAKTMODEL

Kinderen hebben een stevige voor-sprong op school als ze een uitgebreide woordenschat hebben. Woorden zijn niet alleen elementen van taal, maar ook van denken, waardoor woordenschat een cruciale rol speelt bij kennisopbouw en het schoolse leren. Nieuwe woordenschat aanbrengen is daarom cruciaal bij anderstalige nieuwkomers. Om dat te doen, ga ik steeds aan de slag volgens het viertaktmodel van Verhallen:

- **Fase 1: Voorbewerken.** Hier pols ik naar de voorkennis van de kinderen over het onderwerp en creëer ik een context waar nieuwe begrippen aan vastgehaakt kunnen worden.
- **Fase 2: Semantiseren.** Tijdens deze fase bied ik nieuwe begrippen en woorden aan, via uitbeelden, uitleggen, uitbreiden en laten uitspreken.
- **Fase 3: Consolideren.** De woorden worden tijdens deze fase ingeoeffend door bijvoorbeeld spelletjes te spelen. Zo slijpt de betekenis van een woord in en krijgt het woord een vaste plek in het mentale netwerk van woorden. Tijdens deze fase is het belangrijk dat kinderen de woorden in verschillende contexten tegenkomen.
- **Fase 4: Controleren.** De fase van consolideren loopt over in de fase van controleren, waarin met dezelfde consolidatieoefening gecontroleerd kan worden of leerlingen de doelwoorden voldoende beheersen.

TAALSPELLETJES

In wat volgt, geef ik graag enkele voorbeelden van spelletjes uit mijn taaldozen die taal en woordenschat kunnen uitlokken. Hopelijk kunnen ze je inspireren om op een speelse manier met anderstalige kleuters aan de slag te gaan.

Hengelspel

SPELVERLOOP:

Alle kaarten worden omgedraaid op de tafel gelegd, met de figuren zichtbaar naar boven. Iedere speler mag om de beurt met de dobbelsteen gooien en kijkt welk figuurtje er bovenaan op de dobbelsteen staat. Dat figuurtje moet de speler zoeken tussen de kaarten en mag hij omhoog hengelen. De speler hengelt de kaart en benoemt de afbeelding die hij ziet op de achterzijde van de kaart.

Kronenspel: wie ben ik?

SPELVERLOOP:

De kinderen krijgen elk een kroon op het hoofd en de leerkracht plaatst er een afbeelding in. Ze zien niet welke afbeelding er op hun eigen kroon staat. De kinderen mogen vervolgens rondlopen en een tweetal vormen. Het ene kind beeldt het woord uit dat op de kroon staat van het andere kind en omgekeerd.

Variatie 1: Het ene kind tekent het woord dat op de kroon staat van het andere kind.

Variatie 2: Het ene kind stelt ja/nee-vragen aan het andere kind om erachter te komen wie of wat hij/zij is. Zo raden de kinderen wie of wat ze zijn en verwoorden ze dit.

Ze gaan naar de leerkracht, die een andere afbeelding plaatst in de kroon. De kinderen lopen opnieuw rond en vormen een nieuw tweetal. Zo herhaalt het spel zich opnieuw.

Voelspel

SPELVERLOOP:

Dit spel wordt per twee gespeeld.

- Elke speler krijgt 5 kaarten.
- De twee leerlingen nemen elk 5 dezelfde kaarten in de hand.
- De leerlingen gaan achter elkaar zitten.
- Het ene kind kiest 1 kaart uit en tekent deze vorm op de rug van het andere kind. Het andere kind verwoordt welke tekening bij de getekende vorm hoort.

B.v. **driehoek** - **de neus** (het ene kind tekent een **driehoek**, en het andere kind zegt: **de neus**)

- Deze 5 kaarten komen 1 voor 1 aan bod.
- Daarna wisselen de kinderen van rol.

Zinnen maken

SPELVERLOOP:

Het **gele** matje is voor **personen**, het **rode** matje is voor **handelingen**, het **bruine** matje is voor **voorwerpen** en het **paarse** matje is voor **plaatsbepalingen**.

Voorbeeldzin: *Anna eet bananen op de markt.*

De juf legt gele, rode, bruine en paarse matjes in de ruimte met daarop afbeeldingen van personen, handelingen, voorwerpen en plaatsbepalingen.

De kinderen bewegen door de ruimte op muziek. Wanneer de muziek stopt, gaan de kinderen op een matje staan en benoemen ze het woord waar ze op staan.

Dit wordt meerdere malen herhaald zodat de kinderen op verschillende woorden gaan staan en deze woorden leren benoemen. Dan worden de gele, rode, bruine en paarse matjes achter elkaar gelegd en gaan kinderen de **vierwoordzinnen** springen: *het kind wast de handen in de klas, de juf neemt de stoel uit de kring, ik speel met de pop in de hoek*, enzovoort. Het is belangrijk dat dit spel steeds stapsgewijs opgebouwd wordt, van tweewoordzinnen over driewoordzinnen naar vierwoordzinnen.

Ganzenbordspel

SPELVERLOOP:

Iedere speler kiest een gekleurde pion en mag die plaatsen op het eerste vak. Om de beurt mag elke speler gooien met de kleurendobbelsteen en zijn pion op de juiste kleur van het spelbord plaatsen. Onderweg zegt het kind de woorden die hij tegenkomt op het spelbord en blijft het met zijn pion op de kleur staan die de dobbelsteen heeft aangegeven. Zo gaat het spel verder. Wie als eerste op het laatste gekleurde vak komt, is de winnaar.

Tijdens dit spel wordt vooral de nadruk gelegd op het benoemen van de verschillende woorden.

